

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja svako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 44.

Sreda, 1. junija 1932.

Leto VII.

Delavcem in nameščencem v razmišljanje.

Fašizem je gorje naše dobe.

Te dni smo čitali v listih, da snuje bogati romunski senator Tatarescu novo stranko. Stranka se bo imenovala narodno-socialistična. Vodstvo je izdalo oklic, v katerem razlaga svoj program, ki obsega v glavnem borbo proti socializmu in boljševizmu. Z ustanovitvijo te stranke imajo sedaj v Romuniji tri desničarsko-radikalne stranke. Poleg nove stranke obstojata že liga za obrambo krščanstva in železna garda.

To nam pove najnovejšo poročilo. Če pa hočemo snovanje teh »narodno-socialističnih« strank razumeti, je pa potrebno, da se vsaj nekoliko ozremo po svetu in v zgodovino razvoja zlasti zadnjih let, ki nam jasno pokaže namen teh novih »modernih« gibanj po vseh »bolj ali manj civiliziranih« deželah. Epidemično se širi gibanje pod geslom borbe proti socializmu in boljševizmu, to je proti reviziji gospodarskega sistema, ki je spravljal nad dvajset milijonov ljudi v socialno bedo in ki ostale delovne sloje izkorišča do skrajnosti.

Namen tega gibanja, pravijo, je borba proti socializmu in boljševizmu, je pa v resnici le borba kapitalizma za ohranitev vseh nedostatkov v sedanjem gospodarskem sistemu. Borba gre proti upravičenim zahtevam človeštva, ki zahteva, da naj uživa ustvarjena dobra v potrebni izmeri vse človeštvo. Socializem in boljševizem sta le dobrodošli gesli. Dolgoletno kapitalistično grmenje proti socializmu je sedaj najprimernejša vaba za nacionalistične in sociološke navveže. In uspehe imajo. Milijone žrtvujejo v te namene za voditelje, množice pa slepo nasedajo praznim besedam, ki navidez utrjujejo gospodarski sistem in vodijo človeštvo v še večjo odvisnost in katastrofalno socialno bedo ter nevarno negotovost.

Nacionalni fašizem se igra s človeštvom, kakor je delala vedno plast, ki je zapovedovala narodom.

V srednjem veku se je fevdalna veleposest naslanjala na verstvo, cerkve, ki so bile dovolj močna opora gospodarskemu sistemu. Sčasoma se je pa to bratstvo izpremenilo. Verstva so se jela boriti za posvetno oblast in se pri tem opirala na narode. Vitezom niso zadoščali več hlapci ali »Landsknechtji«. Snovati so morali zveze, države in stalno vojsko, ki je bila absolutno pod njihovim vplivom. Po daljši dobi je dobil premoč kapitalizem. Ta je imel svoje interese. Dobiček, profit. Kapital je dajal tudi državam denar in države so prihajale v njegovo odvisnost. Kapital je zahteval več dobička in silil države k imperializmu in imperialističnim vojnem.

Svetovna vojna je človeštvo deloma »demoralizirala«. V Rusiji je nastala celo prekucija. Vsi narodi, zmagovalci in poraženi, pa silno trpe zaradi posledic vojne. Kapitalizem hoče nadomestiti v vojni zapravljeni kapital, ki ga morajo plačati premaganci. Pol sveta je v krizi zaradi pomanjkanja denarja, pol pa, ker ne dobi zahtevanega kapitala. Tu manjka denarja in ni kupcev; tam nimajo zaupanja in nimajo kam prodajati izdelkov in pridelkov. Oboji se branijo tujega blaga in se obdajajo s carinskimi mejami. Promet ni in ne more biti organiziran. Posledica je

Padec Brüningove vlade.

Odločitev v Nemčiji na konici noža.

Kancler Brüning je po svojem razgovoru s predsednikom republike Hindenburgom, dne 30. maja podal demisijo celokupne vlade.

Odstop Brüninga dokazuje, da je Hindenburg podlegel desničarskim vplivom. Že prihodnje dni je pričakovati važnih odločitev v Nemčiji. Morda ni pretirano, če trdimo, da se Nemčija nahaja na predvečer burnih dogodkov, ko jo morejo potegniti v vrtnice meščanske vojne. Za delav-

ski razred je nastopil čas, ko bo moral stopiti iz obrambe v ofenzivo.

Nemiri in pretepi v Nemčiji.

Po raznih nemških mestih izzivajo fašisti številne spopade s socialisti ali komunisti. Večkrat prihaja do pravih bitk. V minulem tednu je bilo več smrtnih žrtev. Policija je zaprla v dveh dneh 410 oseb. To je blagoslov fašizma.

Herriot in socialisti.

Zlobne in smešne vesti.

Herriot je povabil socialistične poslance Renaudela, Frossarda in Frota, da se osebno in privatno razgovori z njimi o eventualnem načelnem akcijskem programu, če bi prišlo do tega, da vstopijo francoski socialisti v vlado, ki jo bo najbrže sestavil Herriot. Ta razgovor je povzročil članek tajnika socialistične stranke Paula Faureja, ki je še pred kongresom stranke izjavil, da je sodelovanje socialistov v novi vladi izključeno, ker Herriot, oziroma radikali ne bodo mogli sprejeti minimalnih socialističnih zahtev. Članek tajnika je ustvaril nekakšen prejudic in bi v strankinem glasilu pred kongresom ne bil izšel, če bi bil Leon Blum doma (se zdravi v južni Franciji). Načelo stranke je, da naj se o sodelovanju ali nesodelovanju v vladi razpravlja na strankinem kongresu. Poslanci, ki so razgovarjali s Herriotom, so glede sodelovanja različnega mnenja in je razgovor imel samo namen, razjasniti položaj ter dati

podlago za nadaljnjo politično taktiko. Nihče se pa ne vara v tem, da bi bilo v Franciji težko osnovati povsem levičarsko vlado s sodelovanjem socialistov.

Te razgovore zlorablajo nevedni in zlobni političarji, češ, da bo zaradi vprašanja o vstopu v vlado nastal razkol v socialistični stranki, o čemur pa ne more biti niti govora.

Poslanci Renaudel, Frot in Frossard so z ozirom na podtaknjene vesti podali dne 26. maja t. l. javnosti naslednjo izjavo:

»O našem razgovoru s Herriotom so se v časopisju pojavile neresnične vesti. Razgovor s Herriotom je bil povsem osebnega in zasebnega značaja. Z njim se v nikakršnem smislu nista vezali ne ta in ne ona stran glede kakih dolžnosti ali predlogov. Istotako tudi ni imel razgovor nobene zveze z različnimi mnenji glede sodelovanja socialistične stranke v vladi, ki se bodo na kongresu stranke obravnavale.«

Katalonija dobi široko avtonomijo.

Pametna politika španske vlade.

V španskem parlamentu je končana razprava o razmerju Katalonije do celotne Španije. V zaključnem govoru je označil predsednik vlade Azana to stališče prav jasno. Rekel je, da Katalonija hoče biti v sklopu Španije, potrebuje pa z ozirom na

svoj razvoj najširšo avtonomijo. Katalonci sami so za tako rešitev, cepitev Katalonije od Španije bi se pa morala odklanjati. Katalonija ni separatistična, marveč hoče ostati španska. Zbornica je predsednikov govor burno odobrvala.

težka gospodarska kriza, ki drobi industrijo, banke in posamezne kapitaliste kot orehe. Vse so izsesali iz narodov in sedaj propada njih kapitalistični ustroj, ker morda en milijon kapitalistov ne more nadomestiti dveh milijard konsumentov.

Ves aranžma, tako politični kakor gospodarski, je povzročil po vojni ljubosumnost med državami. Mirotovna pogodba jim ni všeč. Ne Italijanom, ne Madžarom, ne Nemcem itd. Zato na teh sporih glodajo že deset let in razvnamajo nacionalne strasti vsak v svoji deželi prav na podoben način, kakor pred vojno. Kapitalizem je videl, da ta pšenica dozoreva. Mislil si je, če okleva verstvo in se zaradi delovnih množic ne upa odločno zagovarjati mojega stališča; če je bila v Rusiji prekucija, na koga se naj še zanašam?

V cvetju je nacionalna hujskarija, države in narodi so z mirovnimi pogodbami deloma opravičeno nezadovoljni in socialna beda grasira. V tem položaju se bodo narodi radi oprijeli tudi prazne besede, ki hujška drugega proti drugemu, ki jim obeta nedosegljiva nebesa. Demokracija ne more več ustreči ljudem, čeprav so drugi vzroki — naši gospo-

darski. Dajmo, kupimo nacionaliste. In kupujejo jih. Nemški Hitler ima 6 milijonov dinarjev letnih prejemkov.

In tako se je zatekel kapitalizem po vseh deželah k nacionalnemu šovinizmu, ki naj prevzame diktaturo med narodi pod njegovo kontrolo in vodstvom.

V zmoti pa je, kdor misli, da je šovinistična nacionalna diktatura pravi izhod iz današnjih žalostnih razmer. Diktatura v sedanjih razmerah ima sicer namen zavarovati hrbet obstoječemu gospodarskemu sistemu. Toda ta diktatura tega vprašanja na tak način ne bo mogla rešiti, ker gospodarski sistem absolutno zahteva nujno temeljitih reform. Če človeška družba tega ne bo hotela storiti sama po svoji pameti in razumu, bo to storil razvoj sam.

Naša dolžnost pa je, da varujemo svobodo človeštva.

Na Poljskem imajo demonstracije brezposelnih. V industrijskem mestu Piotrkov so brezposelne mase priredile demonstracijo pred magistratom. Policija je nastopila proti njim z golimi sabljami in ranila 20 oseb.

Sodrug Franc Rinaldo.

V soboto, dne 28. maja ob jutranji uri je v svoji 72. letni starosti za vedno zatisnil svoje trudne oči sodrug Rinaldo Franc. Že v svojih mladih letih je vodilno sodeloval v delavskem gibanju ter je skupno s s. Železnikarjem, Brozovičem, Grablovičem in Čobalom oral ledino, širil med slovenskim delavcem socialistično idejo, vzpodbujal delavstvo k organizaciji, k združitvi, brez omahljivosti ali strahu pred žrtvami. V letih 1889 do 1892, ko je bil še kovač pri rudniku v Zagorju, se je zelo aktivno udeleževal pri tedanjih stankah, tako da je bil zaradi svojega delovanja iz službe odpuščen. Brezposeln je šel s svojo veliko družino za kruhom po slavonskih rudnikih (Vernek — Ruma), kjer je dobil zasilno delo. Ker pa je tudi med tamošnjim delavstvom pričel delati na polju organizacije, je bil kmalu zopet žrtev svojega neutrudljivega delovanja. Leta 1895 se je brezposeln zopet vrnil v Zagorje, kjer je začel na lastno roko izvrševati kovaško obrt. Kot samostojnega obrtnika, so ga drugi obrtniki kmalu prepustili usodi in večkrat ni imel niti dela, niti jela za svojo veliko družino. V Zagorju se je lotil tudi zadrugnega dela. Sodr. Čobalom sta pričela ustanavljati konzumno društvo. Kmalu potem, ko je bilo Konzumno društvo v Zagorju že ustanovljeno in je pričelo delovati, so sodrugi v Idriji po vzorcu zagorskega konzumnega društva, začeli ustanavljati svojo delavsko konzumno društvo, kamor je bil sodrug Rinaldo premeščen kot vodja. V Idriji se je mnogo bavil izven zadrugnih poslov tudi z založništvom delavskega tiska in je leta 1899 izdal prvi delavski koledar. Idrijska gospodarska organizacija je pod njegovim vodstvom lepo napredovala in je izdajala koledar tudi za leto 1900, 1901 in leto 1902. Koncem leta 1903 je pričel zahajati v Idrijo ranjki s. Kristan, nakar se je sodrug Rinaldo začetkom leta 1904 preselil kot vodja novoustanovljenega konzumnega društva v Trbovlje. Mlado konzumno društvo v Trbovljah je prišlo po nesrečni Linhartovi stavki leta 1905-06 v plačilne težave in je vsled tega začetkom leta 1907 propadlo. Sodr. Rinaldo je bil po nastali katastrofi zopet brez službe in zaslužka. Primožan, da preživi svojo veliko družino, je ponovno prijel za klavir in stopil v delo pri rudniku, kjer je delal do leta 1930, nakar je bil v 70. letni starosti upokojen. Njegova žena, ki mu je pomagala prenašati bridkosti življenja, mu je umrla pred 5 leti, kar ga je zelo potrla. Sodr. Franc Rinaldo se je, preden je stopil v delo pri rudniku, živahno udeleževal vseh strankinih prireditvev, konferenc in zborovanj. Njegovi nasveti so mnogokrat prispevali k zadovoljivi rešitvi nastalih važnih strankinih vprašanj. Ostal je zvest svojemu prepričanju do trenutka, ko nam je stisnil svoje izmučene roke in vzel za vedno slovo od sodrugov in tovarišev, ki so se zbrali okoli njegove smrtne postelje.

Pogreb sodruga Rinalda, ki je bil v ponedeljek, dne 30. popoldne, je bil veličasten. Ogromna množica delavstva z delavsko godbo ga je spremlja-

la k zadnjemu počitku. Ob odprti gomili se je v lepih poslovnih besedah spominjal njegovega velikega dela njegov stari bojovni tovariš sohr. Miha Čobal; fanfare so mu zaigrale zadnji pozdrav, ko smo ga spustili materi zemlji v naročje. Slava njegovega spomina!

Bombni atentati v Beogradu.

Štirje pekleni stroji v eni noči v Beogradu.

V noči od 29. do 30. maja je ustavil v Beogradu žandar moškega, ki je nesel papirnato škaflo. Odvedel ga je na policijo. Mož je trdil, da je zavoj našel na ulici. Okoli pol 3. zjutraj je eksplodiral drugi stroj v bližini tiskarne Jakšič, tretji pekleni stroj so našli v stavbi okroglega urada za zavarovanje delavcev. Ko so ga polivali z vodo, je eksplodiral in ni napravil škode. Četrty pekleni stroj so našli v poslopju II. državne gimnazije in so ga pravočasno demontirali. Popokalo je pri eni eksploziji samo nekaj šip. Aretiranec je mizar iz Kumanova. Policija sumi, da izvirajo nameravani atentati od emigranta dr. Pavelića in je to njegova druga akcija.

Avstrijska vlada brez večine.

Odločitev se bliža tudi v Avstriji.

Kancler Dollfuss je imel ob sestavi avstrijske vlade en glas večine. Sedaj pa je izstopil iz hajmatbloka tirolski poslanec Werner, najbrže, ker je bil imenovan za trgovskega ministra Jaconcig, o katerem še niti ne vedo, ali je avstrijski državljani ali ne in ki je v neki konkurzni zadevi zapravil neko imetje. Proti trgovskemu ministru so predvsem protestirali socialni demokrati. »Arbeiter-Zeitung«, kakor tudi drugi listi, pa napadajo novo vlado, češ, da daje fašizmu zopet svobodo in s tem zbuja nezaupanje v inozemstvu.

Turčija naj bi se sprejela v Društvo narodov. Italija se z vso vmeno zavzema za to, da se sprejme Turčija kot članico v Društvo narodov. Baje tudi Rusija ni več nasprotna temu. Italija skuša s pridobitvijo Turčije oslabil prevladujoč vpliv Francije v Društvo narodov.

Naročniki, pozor!

Današnji številki smo priložili poštne položnice ter prosimo vse one p. n. naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, da isto nemudoma poravnajo, ker le na ta način bomo v stanju, naš list vzdrževati in ga tudi redno dostavljati. — Vse one pa, ki so naročnino že poravnali, prosimo, da si poštne položnice shranijo in jih uporabijo prihodnjč. — Uprava.

Smernice „Jugoslovanske akcije“.

Izposojena italijanska fašistična ustava.

Število mladih intelektualcev po vsej državi ni več zadovoljno z obstoječimi nacionalnimi organizacijami, ki jih je več in imajo namen, voditi nacionalno politiko. Zato so osnovali svoje društvo, ki ga imenujejo »Jugoslovanska akcija«.

Društvo pa ni le nacionalno, kakor to običajno razumemo, niti nima nacionalno edinstveno tendenco, kakor bi pričakovali v sedanji politični krizi, če smemo govoriti o njej, ampak navaja v svojih smernicah program, ki je vzet naravnost iz italijanske socialno-politične zakonodaje, oziroma ustave o delu.

»Jugoslovanska akcija« je za homogenost celine, priznava privatno last ter seveda neenakost, ki danes obstoja. Vsi državljani morajo imeti iste misli in težnje (ob neenakosti?). Enakost naj se doseže tedaj z zabranitvijo razrednega boja.

Vsak državljani je dolžan, posvetiti vse sile in moči naciji, da se ne zapravlja individualna in narodna energija. Akcija je nasprotna razrednim bojem in zahteva solidarnost razredov.

Proizvajala ostane kapitalistična pod kontrolo države. Vsemu kapitalu, produkciji in delu mora biti vrhovni interes in cilj nacija. V tem smislu uživa kapital, producent in delavec zaščito države.

Privatna iniciativa v gospodarstvu se priznava.

Nadalje zahteva akcija prisilne organizacije vseh delavcev v njihovih »zakonitih strokovnih organizacijah«.

Spori, ki nastanejo med delom in kapitalom, se naj poravnajo na podlagi točno dognanih podatkov in pogojev produkcije in dela, položaja delavca in konsumenta vobče. (Produkcija mora donosati 10 do 20 odstotkov; kako živi delavec, je bolj postranskega pomena)

Podjetniki in delavci se morajo organizirati v strokovne organizacije svoje stroke.

Delovni pogoji in socialno skrbstvo se odredi z zakoni. V kolikor to ni mogoče, naj se napravijo kolektivne pogodbe med organizacijami delodajalcev in delavcev, in sicer v okviru zakona ter z vidika interesov nacije (to je posestnih slojev).

Spore rešuje stalni sodnijski senat, ki mu prisostvujejo strokovni sveti itd.

»Jugoslovanska akcija« je torej doslovna kopija italijanskega fašizma, ki s svojimi metodami izključuje svobodo in s svojim terorjem duši zdravo pamet nekaterih naših dobrohotnih intelektualcev.

— — —

Doma in po svetu.

Velik delavski shod v Kragujevcu. Podružnica zveze kovinarjev in podružnica usnjarskih delavcev v Kragujevcu sta sklicali za soboto, dne 28. maja 1932 velik delavski shod, ki se ga je udeležilo nad 2000 delavcev. Kakor na ostalih podobnih shodih v Srbiji, so govorniki tudi na tem shodu zahtevali znižanje cen življenjskim potrebščinam, slikali težek položaj delavcev radi zmanjšanja zaslužka in brezposelnosti ter so zahtevali zakonsko zaščito delavskih interesov. Kot delegat glavne delavske zveze iz Beograda je govoril tajnik delavske zbornice s. Milorad Belić.

Odbor za Krekov spomenik. »Slovenec« poroča, da se je v Ljubljani ustanovil poseben odbor, ki naj bi pok. dr. Kreku postavil spomenik. Tak odbor je obstojal že leta 1929, pa se je po postavitvi nagrobnega spomenika razšel in je preostali denar uporabil za ustanovitev dijaške ustanove. To je bilo pametno. Zakaj so se njegovi prijatelji ravno sedaj, po tolikih letih, znova nanj spomnili, je njihova stvar. Konstatirati pa je treba, da je dr. Krek ustanavljal krščansko-socialne organizacije, da bi delavce obdržal pri tedanji katoliško-narodni stranki oziroma pri poznejši SLS in da bi jih odvrčal od socialističnega pokreta, ki se je takrat začel v Sloveniji lepo širiti. Dr. Krek je bil strankar, ki je na katoliškem shodu rekel, da je še dovolj zemlje za grobove vseh njihovih nasprotnikov. Zaradi tega pa tudi nikdo, ki mu je na srcu svobodni razvoj socialističnega delavskega pokreta, pri tej najnovejši akciji bivših dr. Krekovih prijateljev ne more sodelovati.

Objektivnost »Radniškega Jedinstva«. V Beogradu izhaja »nezavisen« delavski list »Radničko Jedinstvo«, ki ga izdaja menda prof. Zivota Milojković. Kakšen namen ima ta list, najbrže še izdajatelj ne vé, sicer bi mu dal ime »Radničko razbijstvo«. Ni večjega veselja za »R. J.« kot napadati soc. demokrate in jih kritizirati in v »nič devati« na vseh koncih in krajih. Tako so mu trn v peti delavske zbornice, strok. organizacije in drugo. Ali pa, kadar pri kakih volitvah dobijo soc. demokrati kak glas ali mandat manj, tedaj »R. J.« uživa in uporabi to priliko, da spet lopne po soc. demokraciji. Štev. 10.—11. od 17. t. m. si je privoščila med drugim tudi Avstrijo. Tu so skoro povsod napredovali soc. demokrati v mandatih — torej v vplivu in v možnosti odločanja — zgubili so pa po nekaj tisoč glasov. To so z obžalovanjem priznali tudi naši meščanski listi, »R. J.« pa piše: Socialni demokrati so na Dunaju izgubili 21.395 glasov in 12 mandatov, dasi so vsi listi poročali, da so na mandatih toliko pridobili, da imajo zdaj

predvsem vseh 21. dunajskih okrajev, kajti Životi se ne zdi vredno omeniti, da se je število zastopnikov v dunajskem občinskem svetu znižalo za celih 20, in je vsa navidezna izguba oz. zmanjšanje mandatov soc. demokracije na ta račun. Če misli Života Milojković na ta način delati za »radničko jedinstvo« z malimi začeticami, potem naj kar danes zapre svojo botežo. —st.—

Banovinska cesta Ljubljana—Litija—Zidani most. Ministrstvo je dovolilo dravski banovinski upravi, da najame 14 milijonsko posojilo proti 20 letni amortizaciji za zgradbo banovinske ceste Ljubljana—Litija—Zidani most. Nezaposlenost bi se s tem delom neznatno omejila. Delavska zbornica in strokovne organizacije naj se pobrigajo!

Profesor Einstein o ženevski razorožitveni konferenci. Metode konference bi bile smešne, če ne bi bile tako tragične. Vojne ne moremo spraviti s sveta s tem, če hočemo samo določiti z dobro premišljenimi pravili, kako naj se vodi. K odpravi vojne je predvsem potrebna trdna volja vseh udeležencev, da se ne bodo več vojskovali. To je vprašanje značaja in volje, inteligenca pri tem daleko ni tako važna. Inteligenca ne manjka na konferenci, pač pa manjka potrebnih človeških lastnosti in namena, da se cilj res doseže. Predvsem se morajo vse države brezpogojno obvezati, da priznajo mednarodno razsodišče za vse spore. Če to ni mogoče, je svet izgubljen, Einstein ni proti postopni razorožitvi, toda, kakor delajo v Ženevi, je pa brez pomena.

Grki imajo novo vlado. Po daljši krizi je sestavil novo vlado Papanastasiu. Vlada se označuje kot nadstrankarska, ki ima namen izvesti nove volitve. Grčija se ne nahaja le v težki gospodarski krizi, ampak tudi v politični krizi.

Prepoved »aufmaršev« hočejo ukiniti. V Avstriji obstoji že od lanskega leta naredba, ki iz razlogov javne varnosti prepoveduje nastop raznih vojaško uniformiranih formacij, kakor so Heimwehr in republikanski Schutzbund na demonstrativne pohode ali vaje. Heimwehrovci sedaj pritiskajo na njim prijazno vlado, naj to prepoved ukine, ker bi zopet radi izzivali s svojimi pohodi po cestah avstrijskih trgov in mest. Načelstvo Schutzbunda je objavilo, da če se prepoved ukine, ne bo Schutzbund mirno gledal izzivanja Heimwehra, temveč bo s svoje strani organiziral celo vrsto pohodov in uniformiranih demonstracij, da na ta način Heimwehr paralizira. Splošno mnenje je, da, če vlada prepoved tudi ukine, bo čez nekaj tednov radi položaja, ki bo s tem nastal, zopet prisiljena, da jo uvede.

Angelo Cerkenvenik:

ROSA.

(Povest.)

Rosa je odšla v spalnico in ga pustila samega. Brskala je po medicinskih knjigah, študirala, skušala primerjati rano svojega moža z raznimi, ki jih je v svoji praksi dr. Springer operiral... Tako sta vsak v svoji sobi, Rosa v spalnici, zdravnik v Bojovem kabinetu, mučila svojega duha z istim problemom. Nekaj olajšujočega je bilo v tem napenjanju možganov. Poglobila se je tako vneto v študij rane svojega moža, da je v Boju videla kmalu samo enega izmed tisočih ranjencev.

Zašepetala si je:

— Strast do operacije... Kakor hazardna igra!

Ko je kdaj pozneje razmišljala o tem, se ni mogla dovolj načuditi dejstvu, da je tisti večer razmišljala o Tanji celo drugače, nego o svojem možu.

O Boju je premišljevala, kakor da gre zgolj za zelo zamotan primer, ki se mora uspešno rešiti... Tanjo pa je ves čas jasno videla pred seboj...

Njeno razmesarjeno oko je videla in jo je vso streslo.

Ce bo osleplal. Kako skažen obraz bo imela! In vse to izključno le po njeni krivdi.

Da bi ji vsaj oko rešil!

Prihodnji dan je z neverjetno hladnokrvnostjo pomagala dr. Springerju pri delu.

Dr. Springer je odklonil pomoč asistentov. Ostala sta sama z Roso v operacijski sobi.

Niti besedice nista spregovorila. Delala sta, kakor da se jima prav nič ne mudi: počasi, odmerjeno, hladno.

Boju se je bledlo.

— Tanja, Tanja... beži... glej... strelja... zdaj... beži, Tanja — Rosa te bo... glej... gleda, gleda... kakšne strašne oči... o — o...

Rosa ga je pobožala. Umiril se je.

— Dobro je! je rekel dr. Springer ter na dušek izpil čašo mrzle limonade. Dobro je, bila je igrača. Dvakrat sem ga že operiral! Tretjič mu bom glavo odrezal! Odnesejo naj ga! Paziti boste morali. Ko so ga nesli v bolnišnico, se je prehladil. Pazite nanj, sestra Rosal!

Boja so odnesli.

Prinesli so Tanjo. Kloroformirali

so jo. Ležala je na operacijski mizi bela, kakor je bel cvet vrtnice. Komaj slišno je dihal. Rosi je zastal dih.

Dr. Springer je nemo in nepremično stal ob vznožju ranjenke. V sebi se je bojeval proti svojim naravnim občutjem in hotenjem. Ali naj napne vse sile, da jo reši? Ali ji bo to v prid in ne v škodo? Ali bo njeno ozdravljenje vobče komu v prid? Rosi? Boju? Ali ne bo Rosa morala trpeti, če bo Tanja okrevala? Ne bosta li s krvjo, ki ju je še tesneje združila v baru, še bolj navezana drug na drugega? Rosa pa daleč v tujini sama, tako zelo sama in osamljena?

In sploh: Ta ženska! Pustila je Boja, vzela je drugega in potem, ko Bojo ni bil več njen, ko mu je Rosa rešila življenje... Da, edinole Rosa mu je rešila življenje. Saj se predobro spominja, kako je bilo tedaj! Dan in noč je bedela ob njegovi postelji. Pa je prišla ta ženska, ki se je bila odpovedala njegovi ljubezni. Da je umrl, so ji rekli. Res je! Rekli so ji, vendar pa... Da ga je res toliko ljubila, mar ji ne bi bila ljubezen povedala, mar ji ne bi bila ljubezen

vlila slutnje resnice, da Bojo še vedno živi? In v vojni! Vsak pameten človek ve, da ne more nihče docela zanesljivo o komurkoli drugem trditi, da je padel in umrl. — Punčara, ženska... saj jo pozna! Vse so enake te Rusinje. Sama spolnost je v njej! Glej! Celó zdaj... na tej mizi, na pragu smrti je videti to belo telo kakor prašek vrtnice, ki prosi oploditve.

Ne, ne! Stokrat ne!

Tanja naj umre! Sicer pa: kdo bi jo mogel rešiti? Krogla ji je prestrelila možgane, trebušno mreno, ledvice. Kdo bi jo mogel rešiti? Naj jo reši, kdor more! Čudežev vendar ne more delati!

Rosa, ki mu je stala nasproti, je s trepetom v duši zasledovala slehrno njegovo misel. Najraje bi bila zaplakala, a bala se je, da bi ga razjezila.

— Gospod doktor, Tanja je kloroformirana; čas teče...

Jezno se je otesel:

— Njej je že utekel!

— Gospod doktor?

— Ni ji pomoči!

— Saj niti poskusili niste!

— Poskusimo lahko, pomagalo ji nič ne bo!

Zaplenitev orožja v Seegrabnu. V tovarniški restavraciji v Seegrabnu na Gornjem Štajerskem, last alpinske montanistične družbe, ki izdatno podpira heimwehrovstvo, je orožništvo na podlagi neke ovadbe izvršilo hišno preiskavo in našlo v kleti par strojnic, pušk in več zabojev municije. Preden je dospelo orožništvo, je heimwehrovcem uspelo tri strojnice odpeljati neznano kam.

Tudi v Avstriji slede zgledom iz Nemčije. V neko dvorano v predmestju Inomosta so sklicali nacionalni socialisti shod. Dvorano pa so zasedli socialni demokrati. Nastal je strahovit pretep, v katerem je bil eden ubit, 32 težje, preko 50 oseb pa lažje ranjenih. Do pozne noči je več tisočglava razjarjena množica oblegala dvorano, v kateri so se zabarikadiral nacionalni socialisti, ki so končno, zaščiteni po oddelkih žandarmerije in dveh stotnjih pehote, zamogli zapustiti ogroženi kraj. Tudi v Linzu so socialni demokrati razpršili nek shod nacijev, pri čemur je bilo tudi precej ljudi ranjenih. Za Nemčijo se tudi Avstrija radikalizira.

Krvava obračunavanja v Nemčiji. Kot odmev na krvavi poboj v pruskem deželnem zboru se skoraj po vseh nemških mestih vrše krvave poulične borbe med nacionalnimi socialisti na eni in socialnimi demokrati ter komunisti na drugi strani. V pruskem deželnem zboru je zaklical neki ranjeni komunist nacionalnim socialistom: »Za vsakega naših, dvajset vaših!« Lepi izgledi za bodočnost.

Koliko je veljala nemške fašiste volilna agitacija za pruski deželni zbor. Hitlerjeva stranka ima zaradi volitev v pruski deželni zbor precej velikega »mačka«. Vsi volilni stroški so znašali za pruski deželni zbor okoli 260 milijonov dinarjev. Kdo je ta znesek plačal, ali kdo ga bo plačal? Med fašističnimi mecen-kapitalisti zbuja znesek precej nejevolje, ker ne vedo, ali se bo rentiral ali ne.

Med Nemčijo in Sovjetsko Unijo je bil te dni podpisan carinski dogovor, ki naj stopi dne 10. junija v veljavo.

Češke fašistične mladinske organizacije je čehoslovaška vlada razpustila, ker so hišne preiskave dokazale, da so si te organizacije nabavljale orožje, katerega je bilo mnogo zaplenjenega in da so ogrožale javni mir in red.

V Belgiji grozi izbruh rudarske stavke. V rudniškem revirju Hainaut so lastniki rudnikov najavili znižanje plač za 30 do 40 odstotkov, kar si rudarji nikakor ne puste dopasti in groze s splošno stavko.

Univerza v Lvovu je radi dijaških nemirov za daljšo dobo zaprta.

Francoske meščansko-politične stranke se cepijo. Marinova skupina se je razdelila na dva tabora, kakor tudi republikanska levica pod vodstvom Eynaca. Posamezni disidenti pristopajo k republikanskim socialistom, ki štejejo sedaj 165 poslancev, kakor tudi k socialistom, ki jih je sedaj že 131. Del socialistov pod vplivom Renaudela je za sodelovanje v vladi, medtem ko drugi del pod vodstvom P. Faureja vsako sodelovanje z meščansko vlado odklanja. O tem je odločeval socialistični kongres, ki se je vršil v nedeljo, dne 29. maja 1932. Novi parlament se bo sestel najbrže dne 5. ali 6. junija.

V Španiji so proglasile sindikalistične organizacije splošno stavko. V več krajih je prišlo do sabotažnih aktov; stavkajoči skušajo prerezati telefonske vezi in rušiti železnice. Poljski delavci so na več krajih začeli dozorevajoča žitna polja. V Barceloni so skušali prerezati kablje mestne elektrarne.

Tudi Ti

se moraš zavedati, da čas hiti. Ali si v tem mesecu že pridobil »Delavski Politiki« novega naročnika? Opozori na to dolžnost tudi svojega prijatelja! -- --

Kako je prišlo do zakona o zavarovanju delavcev.

Govor ministra n. r. dr. Kukovca na proslavi desetletnice jugoslovanskega zakona za zavarovanje delavcev in otvoritve nove palače OUZD v Mariboru v nedeljo, 29. maja 1932.

Ko je osnovelec velike Nemčije knez Oton Bismarck bil z zakoni zoper socialiste brez uspeha poskušal zabiti borbo delavstva za boljše pogoje svojega dela, premislil si je in je pristopil k zakonodajstvu za zaščito delavstva, katero zakonodajstvo je tudi podlaga tega, kar danes imenujemo zakon za zavarovanje delavcev v Jugoslaviji. Nemčija se nikakor ni kesa, da je s temi žrtvami v prid delavstvu bil vzbujen interes njenega delavstva za veličino Nemčije in ima temu zahvaliti svojo rešitev v svetovni vojski kakor danes v svetovni krizi svoj obstanek in morebiti tudi svojo boljšo bodočnost.

Na mene je ta problem že kot dijaka na gimnaziji tu v Mariboru in ko sem bil na vseučilišču na Dunaju napravil silen utis in sem mu posvetil v svojem študiju več pozornosti nego vsemu drugemu. Nisem slutil, da mi bo svoj čas v javnih zadevah Jugoslavije to dobro služilo. Ko sem izvoljen v mariborskem okrožju poslancem v ustavotvorno skupščino kot minister socialne politike imel sodelovati na ureditvi države, imel sem veliko srečo, da je bilo v tem ministru angažiranih cela vrsta izvršnih strokovnjakov, ki so praktično stran tega vprašanja obvladovali.

Vprašanje zavarovanja delavcev za celo državo prav urediti je bilo tem težje, ker je obstoječe stanje v tem oziru bilo v posameznih pokrajinah različno. Štajerska, Kranjska in Dalmacija so imele bolniško zavarovanje in zavarovanje zoper neugode po avstrijskem zakonu prično dobro organizirano. Ravnotako je bilo to zavarovanje na višini časa v Vojvodini po ogrskem zakonu, podobno pa na področju kraljevine Hrvat-ske in Slavonije. Tudi v Bosni je na poseben način bilo upeljavano bolniško zavarovanje, dočim se do zavarovanja zoper neugode ni prišlo. Žalibog pa o vsem tem v Srbiji, izvemši nekaj bratovskih skladnic, ni bilo najti ničesar, kar je vsaki reformi bila velika ovira. S pogumom vzelo se je tudi tukaj organizatorno delo v roke in je proti pričakovanju ne le med delavstvom, ampak tudi pri delodajalcih in oblastih dober odsev našlo.

Ko je dala praktična uvedba delavskega zavarovanja podlago za enotni načrt zakonite ureditve, odločil sem se za podlago vzeti ogrski oziroma hrvaški zakon, ki sta bila najpopolnejša in na največjem ozemlju že uveljavljena za celo državo. Ko sem zakonsko uredbo bil že podpisal, imel sem občutiti prvo grenko jagodo tega posla, kajti najuglednejši mož iz Slovenije mi je predložil odpor poslodajalcev v Sloveniji, ki me bo de baje stal pri volitvah izgubo mandata. Niti trenutek se nisem pomišljal vztrajati na svojem podpisu in sem dobil tudi podpis regenta. Ako bi naš Slovenija bila tako otročja mene zato kaznovati, kar bi si morala v svojo čast šteti, bil sem pripravljen mirno iti preko tega in še danes mi ni žal te odločitve, ko vidim, da se je to delo obneslo in zavarovanje delavcev Jugoslavije praznuje svojo desetletnico. Na prvem kongresu demokratske stranke pod predsedstvom Ljube Davidovića sem kot referent za socialno vprašanje ob splošnem pritrjevanju kot govornik stojel na mizi velike kavarne Bristol čul odobritev naredb. Ne bi danes tega omenjal, če bi se mi ne zdelo zato važno, ker se s tem ovirje očitek, da je delavsko zavarovanje kak birokratski izrastek, ko je našlo vendar ob naj-

svobodnejši javni kritiki svoje odobrenje s strani delegatov cele države. Večno mi ostane v spominu izjava dveh delegatov iz toličkega okraja, ki sta dejala: »Ždaj mi znamo, kaj je socialna politika, česar do danes nismo znali. To je enkrat nekaj za nas, tega si želimo.«

Vidovdanska ustava je pa bila nov kamen poskušnje za delavsko zavarovanje Jugoslavije. V svojih prehodnih določbah je izrazila, da imajo vse zakonske uredbe iz veljave stopiti, ki bi do konca leta 1921 ne našle zakonitega odobrenja zakonodavnega odbora narodne skupščine. Nasprotniki zavarovanja nikdar niso pričakovali, da bo de tako obširen zakon mogoče v zakonodajnem odboru pravočasno sprejeti. Dobro sem se zavedal, da institucija zavarovanja delavcev, če bo de življenja sposobna, za naš narod zelo mnogo pomeni, na drugi strani pa nisem hotel, da se naložijo velika bremenja, dokler ni verjetnost, da bodo koristno porabljena. Predlagal sem torej te socialne naprave osebo ne le v Beogradu, ampak tudi v drugih večjih centrih, v Nišu, v Kumanovem, v Smederevu, v Novem Sadu, v Subotici, v Kikindi, v Velikem Bečkereku, Pančevu, v Brodu, v Sarajevu, v Zagrebu in v Ljubljani ter prišel do zaključka, da je stanje v celoti vzpodbudljivo in da je enotna zakonita ureditev epohalnega pomena. V načrtu je bilo pred vsem dve vprašanji rešiti, ali naj bo de naprava državna ali avtonomna, kar se je rešilo v prilogi avtonomiji z nadzorno funkcijo ministrstva socialne politike.

Drugo vprašanje ustanovitve ločenih lokalnih naprav ali centralizacije, rešilo se je sicer z določitvijo lokalnih avtonomij v okrožnih uradih, vendar je celo avtonomna ustanova enotno podjetje z odrednim vodstvom, ki mu je bil določen mesto Beograda v bratski slogi sedež v Zagrebu kot največjem centru jugoslovanske industrije. Ako bi se ne bilo tako postopalo, kdlo ve, kakšna bi bila v današnji krizi bodočnost jugoslovanskega delavskega zavarovanja.

Parlamentarna razprava zakonskega načrta s svojimi temeljitimi referati in debatami ne bila bi nobenemu velikemu parlamentu sveta v sramoto, četudi je bila po vsebini bogata in zapletena. Ni manjkalo nevarnih trenutkov, ko so se oglasili naenkrat v moji neposredni bližini celo obstrukcijski govori in šele čez več let mi je poslanec, ki je bil pozneje minister pravde, izdal, da je bil namen, s to obstrukcijo mene kot ministra vreči.

Ne morem prezreti merodajnega trenutka razprave tega zakonskega načrta, ki je dokaz, da je ta narodna skupščina stala na višini svoje naloge. Ugledni političar Ljuba Jovanović se je ponudil s celim svojim klubom podpreti načrt zakona, ako pristane na spremembo, da se predvideno število inspektoratov dela zniža, na kar sem, četudi nerad, pristal, s čemer je bilo končno zagotovljeno sprejetje zakona v celoti in podpis kralja in pravočasna zakonitost prejšnje navedbe. Ni to le moje mnenje, da si bodo le oni narodi v prihodnjih težkih časih mogli ohraniti svojo državno samostojnost, ki si bodo znali priboriti najdovršenejšo obliko notranje svoje ureditve. Gotovo je socialna ureditev nič manj merodajna nego nacionalna. Ako je zakon o zavarovanju delavcev Jugoslavije en kos te srečne notranje ureditve naše države, tedaj smo lahko vsi na ta zakon ponosni in opravilno praznujemo njegovo desetletnico.

Nemška sodišča ne priznavajo rumenih organizacij.

»Žolti« ne marajo zastopati delavcev pred sodišči.

Pred četrtim sodnim dvorom berlinskega delavskega sodišča je član rumene organizacije nameščencev imenoval za svojega zastopnika predstavnika svoje rumene organizacije. Pooblaščenca sodišče ni hotelo priznati. To stališče je utemeljevalo sodišče z nedavnim procesom, v katerem je bilo sodno dognano, da se je ta rumena zveza pred kratkim obrnila na nekega južnonemškega delodajalca s prošnjo, da sporoči zvezi naslove onih svojih nameščencev, ki kažejo zanimanje za rumeno zvezo.

Delavsko sodišče je sklenilo:

Ker ta zveza prosi delodajalce, da ji pomaga pri zgradnji organizacije, se ne more smatrati kot nasprotnico socialnih razmer, ampak le kot zaveznico podjetniške strani. Razen tega kažejo stališče zveze pravila, ki določajo, da vodi zveza boj za delovne pogoje samostojno, kar se more razlagati tako, da hoče zveza sklepati z delodajalci posebne pogodbe. S tem se izpodbija položaj sindikalno organiziranih delavcev. S tega stališča se mora torej zveza smatrati za socialne pomagače delodajalcev in ne more imeti pravice, da zastopa delavske interese pred delavskimi sodišči.

Rumeni nimajo pravice govoriti v imenu delavcev, pravijo nemška sodišča.

Nemške rumene organizacije predlagajo delodajalcem samo adrese, rumena centrala v Beogradu pa prejema denar od industrialcev. Tega ne dela niti skrivaj, ampak javno.

Japonska je povabila velesile na konferenco v Tokio, kjer naj bi razpravljale o interesnih sferah na Kitajskem in na Daljnem vzhodu sploh. Baje pa sta Anglija in Amerika povabila na to konferenco odklonili.

Rdeči športni dan so priredili v nedeljo, dne 22. maja 1932 v Moskvi, na katerem je nastopilo 75.000 moskovskih športnikov v prisotnosti Stalina, članov sovjetske vlade in diplomatskega zbora.

Profesor Piccard se pripravlja na drugi polet z balonom v stratosfero in hoče še prekositi višino 15.708 metrov, ki jo je prvokrat dosegel.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Maribor.

Nedeljski počitek v pekovski obrti. Pekovski pomočniki so se desetletja in desetletja borili s pomočjo svojih strokovnih organizacij, da bi dosegli nedeljski počitek, toda popolen nedeljski počitek v večjih mestih so dosegli šele v povojni dobi. Tudi v naši državi je bila pred leti izdana zakonita uredba, ki predpisuje v vseh večjih mestih popolen nedeljski počitek v pekovski obrti. Strokovna organizacija živilskih delavcev je budno pazila, da se to določilo ni kršilo. V zadnjem času pa so pričeli nekateri podeželski pekovski mojstri izrabljati to delno prepoved na ta način, da uvažajo ob nedeljah sveže pecivo v Maribor, s čemur so seveda oškodovani mestni pekovski mojstri, ki ob nedeljah ne morejo prodajati svežega peciva. Razumljivo je, da skušajo nekateri pekovski mojstri v mestu uvažanje tega peciva izrabiti kot pretvezo za zopetno uvedbo nočnega dela in odpraviti nedeljski počitek. Nadzorni obrtni oblasti priporočamo, da ukrene karkoli že, samo da prepreči kršenje nedeljskega počitka, če ne drugače, pa na ta način, da se raztegne nedeljski počitek v pekovski obrti tudi na deželo.

Znižanje najemnin v mestnih zasilnih zgradbah. V mestnih zasilnih zgradbah so bile dosedanje najemnine znižane od 250 Din na Din 250 in od 240 na Din 200 mesečno in ne kot smo poročali zadnjič, da znašajo nove najemnine Din 210 in Din 200.

Svečana otvoritev novega poslopja OUZD v Mariboru. Minulo nedeljo dopoldne so na svečan način otvorili novo palačo OUZD v Marijini ulici. Otvoritvi so prisostvovali samo številni zastopniki oblasti in raznih socialnih ter cerkvenih korporacij. Popoldne pa si je delavstvo ogledalo notranje prostore in pa dobro aranžirano razstavo Okrožnega urada.

Ustavitev obrata pivovarne »Union«. Delniška družba pivovarne »Union« v Ljubljani je baje na eni izmed svojih zadnjih sej sklenila, da bo ustavila obratovališče svoje pivovarne v Mariboru, kjer bi naj ostalo le še skladišče, oz. zaloga piva. V mariborski pivovarni je vključeno dosedanjim redukcijam, še vedno zaposleno par ducatov delavcev, ki bodo z ustavitvijo tega obrata hudo prizadeti, zlasti pa starejši delavci, ki so že dolgo vrsto let zaposleni v tej pivovarni, katera je bila poprej last tvrdke Götz. Armada brezposelnih, ki je v Mariboru že itak izredno velika, pa se bo z novo redukcijo pivovarniškega delavstva na jesen še povečala.

Občni zbor »Ljudske univerze« v Mariboru se bo vršil v petek, dne 3. junija t. l. ob 20. uri v društvenih lokalih (Slomškov trg).

Nov vozni red mestnega avtobusnega podjetja je izšel te dni in je od 29. maja dalje v veljavi. Vozni red je razobešen na vidnih mestih na vseh glavnih avtobusnih postajah.

Kanibalstvo v afriški zamorski državi.

Ljudožrstvo in suženjstvo v dvajsetem stoletju.

V afriški republiki Liberia je v navadi še vedno ljudožrstvo in suženjstvo. O teh razmerah v Liberiji se je že razpravljalo v Društvu narodov, ki je izvolilo poseben odbor, da prouči liberijske škandalozne razmere in poroča o njih Društvu narodov.

Odbor je ugotovil, da se vrši v oddaljenejših delih republike ob zahodnem afriškem morskem obrežju še vedno ljudožrstvo. Odbor priporoča, da naj se uvedejo zlasti za Maryland stroge odredbe proti kanibalizmu. V tem delu Liberije stane pleme Sinoe. Poročilo navaja tudi, da so v republiki v zadnjem času nastali nemiri, ker tam kolonisti in domačini prirejajo pravcate love na domačine, ki jih potem prodajajo v suženjstvo. Nejevoljo povzroča med domačini tudi postopanje poli-

ZA LETOVIŠČE

Uspelo nam je izpolniti obutev, ki jo prodajamo za tako nizko ceno, da jo zamore vsakdo kupiti. Tudi Vi boste zadovoljni z našo poletno obutvijo. Prepričajte se.

Rata

39.-

Vel. 19-26 Vrsta 4441-05
Za deklice: zračni lahki platneni polčevlji z gumijastim podplatom, okusne oblike.

39.-

Št. 3-8 (19-26) Vrsta 4432-37
Otroški platneni čevljički v sivi barvi z gumijastim podplatom. Praktični za vsakdanjo nošnjo.

49.-

Sandali, ki ne žulijo niti nog niti žepa. Otroški št. 22-26 Din 39.—, št. 27-34 Din 49.—, ženski št. 35-38 Din 59.—, Moški št. 39-46 Din 69.—.

69.-

Vrsta 2145-09
Lahki in udobni ženski čevlji iz sivga platna z zaponko in prožnim gumijastim podplatom. Za malo denarja veliko zadovoljstvo.

V vseh naših prodajalnah kupite dobre in cenene nogavice, moške za Din 7.—, ženske za Din 25.—, 9.—.

cije, ki je dala, kakor navaja poročilo, s kočami vred zažgati cele rod-bine plemena Kru.

V javnost prihajajo samo te vesti, toda grozota razmer mora biti še hujša, čeprav širijo tam civilizirani kolonisti — kulturo.

Življenje je — eksplozija.

Dr. George W. Crile, znani medicinski učenjak iz Clevelanda, je izjavil zadnje dni na zborovanju Ameriškega filozofskega društva v Philadelphiji, da je kemična eksplozija porodila proces življenja. Dr. Crile je poročal o najnovejših rezultatih raziskavanja svojih avtosintetičnih stanic, ki so umetno narejene žive stanice.

Živa stanica je kakor eksplozivna bomba. Protoplazma — snov, ki sestavlja vse žive stanice — je neke vrste nitro-karbonična eksploziva, je rekel dr. Crile. Atomi karbonske (ogljika) in dušika so sami na sebi pasivni, ko pa se kemično združijo v nekih tvorevinah, se pretvoro v najnestalnejšo in eksplozivnejšo sestavino. Iz združitve teh atomov se je porodila protoplazma v laboratoriju prirode.

Kdo so največji nazadnjaki? Nedavno tega je prišla vest iz Rima, da je rimski vikar in kardinal Marchetti Selvaggiani odredil, da se elektrika v cerkvah ne sme več rabiti za bogočastje. Oltarji ne smejo biti razsvetljeni z električnimi lučicami, niti ne smejo električni lestenci biti v bližini oltarjev, niti pred svetinjami. Edino voščene sveče smejo goreti na oltarjih in v bližini. Ta odredba pomeni, da bodo morali demontirati na stotine električnih naprav v rimskih cerkvah. Cerkev je še edino poslopje v modernih mestih, kjer je še primitivna sveča in druga srednjeveška oprema.

Zlata so nakopali v južni Afriki v letu 1931 za 64.206.000 funtov šterlingov, to je za 686.000 funtov šterlingov več, kakor leta 1930.

Razno.

Tirolska Heimwehr je imela pred nekaj dnevi v bližini Inomosta svoje orožne vaje, ki se jih je udeležilo približno 1000 heimwehrovcev v popolni bojni opremljeni in oboroženi. Vajam je načeloval dr. Steidle, prisostvovali so pa višji oficirji žandarmerije in inomoške garnizije, da tako dokumentirajo tesne vezi med heimwehrovci in državnimi varnostnimi in vojaškimi oblastmi. Slične orožne vaje je imela tudi spodnjeavstrijska Heimwehr v Wienerwaldu, ki se jih je udeležilo približno 2000 oboroženih članov. Pa še pravijo, da je vlada nestrankarska.

Nova ekstremno-nacionalistična stranka v Romuniji. Senator Tatarescu je razposlal vsem časopisom okrožnico, s katero javlja, da je ustanovil novo narodno-socialistično stranko, ki si je nadela predvsem nalogo, boriti se proti socializmu in komunizmu. To je že tretja ekstremno-nacionalistična stranka v Romuniji s slično tendenco, in sicer obstoji že liga za obrambo krščanstva in pa takozvana železna garda. Drugih skrbi v Romuniji menda nimajo, dasiravno njihovo gospodarstvo peša na vseh koncih in krajih in je država dolžna svojim nameščencem že za več mesecev plače in pokojnine. Edina nada jim je bilo francosko posojilo, vendar se zadnji čas tudi Francozi kujajo in nočejo več dajati denarja na tako nesigurno jamstvo.

Smrtna obsodba v Birmi. Na trd in brezobziren način si prizadeva angleška oblast v Indiji zadušiti osamosvojitveno gibanje domačinov. V Birmi je bilo pred nekaj dnevi v monstre-procesu proti indijskim nacionalistom 70 oseb, ki so se udeležile izgrediv, obsojenih na smrt, 22 je pa bilo obsojenih na dosmrtno deportacijo. Že pred 30 leti so angleške oblasti privezovale indijske vstajnike kar v masah k topovom in jih na kose razstreljevale, a osvobodilnega gibanja Indijcev še do danes niso zadušile.

Vzpostavitev svobodne trgovine v Sovjetski Uniji. Z odlokom izvrš-

nega odbora Sovjetov (sovjetske vlade) je bil te dni — prvič po dolgih letih — zopet odprt v Leningradu javni trg za svobodno trgovino z raznimi živlenskimi potrebščinami, ki je bil po množici kmečkih prodajalcev dobro založen. Dasi so bile cene, kakor se je že predvidevalo, nekaj višje kakor v državnih oddaljenostih, je bila trgovina vendar izredno živahna.

Druga mamut-električna centrala v Sovjetski Uniji. Največja električna centrala na svetu je bila začetkom tega meseca dogotovljena na reki Dnjestr in že se bavi sovjetska vlada z načrti, da zgradi drugo tako centralo v Kamyšinu ob spodnjem teku Volge, ki naj bi bila dogotovljena leta 1937. Velikansko jezero, ki bo nastalo z dogotovitvijo jezga, bo lahko namakalo 4.300.000 hektarov zemlje, ki leži sedaj pusta in na kateri se bo lahko sejala pšenica.

Mihevc Nace:

Rešitelj.

(Konec.)

»Aha, ti si pa 'novinec', škoda te je, čedna živalca si!« vpreže ga v hunte in mu pravi:

»No, le pojdiva!«

Pranček pa se ne premakne, rudar ga flikne z bičem, Pranček pa udari z zadnjima nogama.

»Kaj pa misliš, tudi mi neradi, pa moramo in ga še bolj švrkne. Pranček pa še bolj udari. Ponavljalo se je to, Pranček se ni premaknil, krog njega se zbere več rudarjev, eni so se smejali, drugi dostavljali dovtipke. Matejka pa pristopi in pravi:

»Daj sem bič, boš videl, kako bo tekel.« Prančka prime za uzo in začel ga je biti spodaj po trebuhu. Pranček pa se niti za ped ni premaknil. Rudar Gašparin, ki je doslej molčal, se sedaj oglasi in pravi:

»No, kaj je tukaj sejem? Tu v jami ni prostor za zborovanje!« se je zadržal nadzornik nad rudarji.

Razpršili so se rudarji, le Škrbinc je ostal pri Prančku in nadzorniku je pripomnil, da ta konj nikamor ne gre.

»Kaj se to pravi: nikamor ne gre. Mevža, ne znaš, to je! Poklič! Plenkla, on ga že nauči, da bo vozil!«

Ko Plenkkel pristopi, pograbi Prančka trdo za uzo in mu reče: »No, kaj je s teboj, krotka, boš vozil ali ne?« Nameče mu jih po gobcu, nato pa po rebrih. Pranček je pa bil okrog sebe, se penil, a ni se premaknil. Plenkkel, star avstrijski dragonec, pa ni odnehal. Iznova je začel Prančka obdelavati. Nadzornik pride zopet naokoli.

»Kaj je z vama tu? Ali bi rada ves obrat ustavila? Vozički morajo naprej!«

»Noče, pa noče!«

»Besede, noče! sploh ni, mora! Ti pa dragonec pri kostrunih, ne pa pri konjih!« ga nahruli nadzornik.

»Halo, kaj je tam, da ne gre naprej!« zavpije drugi nadzornik.

Rudar Lesničar priskoči, pahne Plenkla vstran in vzame Prančka v roke. Pranček je prišel zopet v drugo šolo. Tortura je bila hujša. Pranček je končno uvidel, da ni drugačnega izhoda, kakor da potegne. In res je potegnil in vozil.

Pranček je vozil štiri dni, vse štiri dni ni videl solnca, ni vedel, kaj je svoboda, ki jo je pri Tinčku imel. Pranček je sklenil, da se maščuje, če ga tudi stane življenje.

Sektor štiri, trinajsti rov, tam so se rudarji vedno bali. Opre so bile slabe, nosilci že mestoma nalomljeni in rudarji so vedno pričakovali, da bo vse zgrmel na kup. Od tam bi Pranček peti dan moral voziti voziček. Še preden so pričeli rudarji šit, je bil Pranček že vprežen. Pranček pa je iznova začel biti okoli sebe, postavil se je na sprednje noge in z ljutostjo udaril z zadnjima nogama po trhlji opori. Nosilci so se stresli in zgrmel je, na mah je bil rov zasut in Pranček je bil pokopan, rudarji pa so bili rešeni, ker niso bili še na svojih mestih.

Rudar Brodnik pa pravi:

»Sodrug! Ta nam je življenje rešil.«

»Res je,« so vzkliknili vsi hkrati.

»Saj sami bi si ga ne znali!« pripomni Ramovš.

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastoni**
14 karatno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero
ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**,
(900 strani, 32 tabel) ali eno **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio«
welt«. Naroča se Administration der »Radio-
welt« Wien I, Pestalozziggasse Nr. 6, ki prinaša
obširne radioprograme, interesantne slike in ima
lepo urejene poučne tehnične članke.

Razno manufakturno blago,
perilo, obleke za moške in
dečke, pletenine etc. priporo-
ča po jako nizki ceni tvrdka

KARL JANCIC
Maribor, Aleksandrova c. 11

Usnjate rokavice v veliki izbiri
tu in inozemske **nogavice** po
nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki
Marija Sieber,
Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Pletenine, svezniki, tudi
jenski in kosmetični predmeti, po-
trebščine za otroke, nogavice, ro-
kavice, rožna dela in krojaške po-
trebščine.

FRANC ŠKOF,
Maribor, Aleksandrova cesta 23.

„KLAVNICA“

registrovana zadruga z omejeno zavezo
v Guštanju

vabi na svoj

REDNI OBČNI ZBOR

kateri se vrši v nedeljo, dne 12. junija 1932 ob 9. uri
dopoldne v prostorih gostilne Brundula (Jager) na
Tolstem vrhu, s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora
2. Poročilo načelstva in nadzorstva o poslovanju zadruge
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1931
4. Raznoterosti

V smislu člena 31 pravil zadruge je občni zbor sklepčen,
ako je zastopan najmanj deseti del zadrugnikov. Ako
pa ob danem času toliko zadrugnikov ni zbranih, se
vrši čez pol ure drugi občni zbor brez ozira na šte-
vilo navzočih članov.

NAČELSTVO

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štev. 2324.